

„Funkcjonowanie Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) na arenie międzynarodowej oraz jego wkład do rozwoju krajów Afryki”

Celem pracy jest scharakteryzowanie Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) w kontekście instytucjonalnym oraz analiza obecnej działalności inwestycyjnej w Afryce na przykładzie trzech największych i najbardziej aktywnych pod tym względem państw członkowskich ASEAN czyli Malezji, Singapuru oraz Tajlandii.

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Karina Rutkowska

kr100925

Spis treści:

1. Wstęp
2. Geneza powstania organizacji
3. Cele i główne zadania ASEAN
4. Szczyt ASEAN
5. Sekretariat ASEAN
6. Działalność ASEAN na arenie międzynarodowej
7. Relacje między państwami ASEAN a Chinami
8. Państwa ASEAN a Afryka
9. Podsumowanie
10. Bibliografia

1. Wstęp

Celem danej pracy jest przeanalizowanie historii powstania oraz rozwoju Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN), a także scharakteryzowanie w kontekście instytucjonalnym w celu określenia roli organizacji na świecie oraz wpływu na kształtowanie się współczesnych stosunków międzynarodowych. Dana praca zawiera także elementy opisujące relacje pomiędzy ASEAN a największym partnerem handlowym i wzrastającym mocarstwem Chinami. Dodatkowo, ważne jest zbadać obecną działalność inwestycyjną na szybko rozwijającym się i mającym ogromny potencjał gospodarczy kontynencie afrykańskim, dokładnie zostanie opisana i przeanalizowana taka działalność na przykładzie trzech największych i najbardziej aktywnych pod tym względem państw członkowskich ASEAN czyli Malezji, Singapuru oraz Tajlandii.

2. Geneza powstania organizacji

Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (powszechnie znane jako ASEAN) jest organizacją międzyrządową, której głównym celem jest promowanie wzrostu gospodarczego i stabilności regionalnej.¹

Organizacja została założona w 1967 roku przez pięć krajów Azji Południowo-Wschodniej: Indonezję, Malezję, Filipiny, Singapur i Tajlandię². Działo się to w czasie spolaryzowanej atmosfery zimnej wojny, a sojusz miał na celu promowanie stabilności w regionie. Z czasem organizacja poszerzała się i obecnie w jej skład wchodzi 10 krajów członkowskich.³

Współpraca na poziomie regionalnym została rozszerzona wraz z utworzeniem w 1997 r. forum ASEAN Plus Three, które obejmowało Chiny, Koreę Południową i Japonię, a później Szczyt Azji Wschodniej, który rozpoczął się w 2005 roku – wtedy do forum dołączyły Indie, Australia, Nową Zelandia, Rosja i Stany Zjednoczone.⁴

Obecnie ASEAN ma ogromny potencjał niemal we wszystkich sferach działalności, według najnowszych danych organizacji sporządzonych w rocznym raporcie „ASEAN Key Figures 2021” łączna populacja wynosi 661.8 mln. Zajmując trzecie miejsce ze względu na liczbę ludności po Chinach i Indiach, a wskaźnik alfabetyzacji w roku 2021 wynosił aż 95%! Z kolei

¹ Johnny Wood, “What is ASEAN”, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2017/05/what-is-asean-explainer/>, dostęp: 01.06.2022.

² Tarling, N. ed., 1992. The Cambridge history of Southeast Asia: from early times to c. 1800 (Vol. 1). Cambridge University Press, s.287.

³ Association of Southeast Asian Nations, “The ASEAN Journey”, <https://asean.org/about-us>, dostęp: 31.05.2022.

⁴ Johnny Wood, “What is ASEAN”, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2017/05/what-is-asean-explainer/>, dostęp: 01.06.2022 r.

jeżeli chodzi o wskaźniki gospodarcze, to ubiegłym roku łączna kwota PKB ASEAN wyniosła 3 biliony dolarów – czyli 5-ta gospodarka świata, a wzrost PKB w skali roku odnotowano na poziomie 5%. Ważne jest także podkreślić, że dominującym sektorem gospodarki są usługi, przy czym wskaźnik ten cały czas wzrastał i w roku 2021 wynosił 50.6%.⁵

Emblemat ASEAN reprezentuje stabilność, pokój, zjednoczenie i dynamiczność ASEAN. Kolory godła — niebieski, czerwony, biały i żółty — reprezentują kolory herbów wszystkich państw członkowskich ASEAN.

Czerwień symbolizuje odwagę i dynamikę, biel pokazuje czystość, a żółty symbolizuje dobrobyt, z kolei niebieski reprezentuje spokój i stabilność.

ASEAN Emblem

Rysunek 1. Emblemat ASEAN, źródło: Association of Southeast Asian Nations

Koło reprezentuje jedność ASEAN, a łodygi „padi” w centrum emblematu reprezentują marzenie Ojców Założycieli ASEAN o ASEAN obejmującym wszystkie kraje Azji Południowo-Wschodniej, połączone przyjaźnią i solidarnością.⁶

Karta ASEAN została w pełni ratyfikowana przez wszystkie 10 państw członkowskich. Singapur jako pierwszy złożył dokument ratyfikacyjny Sekretarzowi Generalnemu ASEAN w

⁵ The ASEAN Secretariat, ASEAN Key Figures 2021, s. 3-40.

⁶ Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Emblem, <https://asean.org/about-asean/asean-emblem/>. Dostęp: 28.05.2022 r.

styczniu 2008 r., z kolei ostatnia była Tajlandia - 15 listopada 2008 r., wtedy właśnie Karta ASEAN stała się prawnie wiążącą umową między 10 państwami członkowskimi.⁷

3. Cele i główne zadania ASEAN

Obecnie organizacja ma na celu promowanie współpracy między państwami członkowskimi, a także wspieranie interesów regionu jako całości, w tym wzrostu gospodarczo-handlowego. Do jednych z najważniejszych osiągnięć można zaliczyć RCEP - umowę o wolnym handlu między państwami członkowskimi oraz z innymi krajami, takimi jak Chiny, która została podpisana przez 15 państw podczas 37. szczytu ASEAN w 2021 r.⁸, jest to porozumienie ustanawiające de facto największą strefę wolnego handlu we współczesnym świecie, a o ogromnym potencjale świadczy przynajmniej fakt, że sygnatariusze to kraje o łącznej liczbie 2,2 mld ludności, 30% światowego PKB i 29% globalnego handlu.⁹ Kolejnym osiągnięciem jest także ułatwienie podróżowania po regionie obywatelom krajów członkowskich.

W roku 2015 została powołana Wspólnota Gospodarcza ASEAN (ASEAN Economic Community), która jest kamieniem milowym w programie regionalnej integracji gospodarczej organizacji. Wspólnota postrzega blok jako jednolity rynek ze swobodnym przepływem towarów, usług, inwestycji i wykwalifikowanej siły roboczej oraz swobodniejszym przepływem kapitału w całym regionie.¹⁰

Warto też zaznaczyć, że duże znaczenie ma Karta ASEAN, która określa zaangażowanie polityczne na najwyższym poziomie, ustala zobowiązania, nadaje organizacji nowe ramy prawne oraz osobowość prawną, powołuje organy, ustala także nowe zmiany oraz inicjatywy na różnych płaszczyznach.

Jeżeli chodzi o uwarunkowania polityczne na podstawie Karty można zdefiniować także wspólne cele i przeznaczenie „Państwa członkowskie podejmą wszelkie niezbędne środki, w tym uchwałą odpowiednie ustawodawstwo krajowe, w celu skutecznego wdrożenia postanowień niniejszego Statutu i wypełniania wszystkich obowiązków wynikających z członkostwa”¹¹. Do tego też zaliczamy zasady demokracji i praworządności, poszanowanie i

⁷ Ministry of Foreign Affairs, Kingdom of Cambodia, “ASEAN Charter”, <https://www.mfaic.gov.kh/Page/2021-04-01-ASEAN-Charter>. Dostęp: 01.03.2022 r.

⁸ Ewa Cieślak, Obserwator Finansowy, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/chiny-korzystaja-na-rcep/>. Dostęp: 02.06.2022 r.

⁹ Ministry of Trade and Industry of Singapore, Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) Agreement, <https://www.mti.gov.sg/Improving-Trade/Free-Trade-Agreements/RCEP>. Dostęp: 29.05.2022r.

¹⁰ Wolfgang Lehmacher, “The ASEAN Economic Community: what you need to know”, World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2016/05/asean-economic-community-what-you-need-to-know/>. Dostęp: 29.05.2022 r.

¹¹ Jakarta, Association of Southeast Asian Nations (2007), ASEAN Charter, art.5.2.

ochronę praw człowieka, promowanie wartości zorientowanych na pokój, wolna od broni jądrowej oraz od wszelkiej innej broni masowego rażenia Azja Południowo-Wschodnia, a także:

- „wspólne zaangażowanie i zbiorowa odpowiedzialność w umacnianiu pokoju, bezpieczeństwa i dobrobytu w regionie”;¹²
- „konsultacje w sprawach poważnie wpływających na wspólny interes ASEAN”;¹³

Z perspektywy uwarunkowań gospodarczych do celów ASEAN należą następujące:

- Integracja gospodarcza oparta na zasadach gospodarki rynkowej
- Przestrzeganie wielostronnych zasad handlowych i reżimów ASEAN
- Dobrobyt ludzi jako priorytet

Oprócz różnych czynników mających wpływ na kształtowanie się i dalszy rozwój oraz strategię organizacji, niemniej ważne są cele oraz to czy organizacja je rzeczywiście spełnia. Według Deklaracji do celów i podstawowych zadań ASEAN zaliczamy:

- „promowanie pokoju i stabilności w regionie poprzez poszanowanie sprawiedliwości i rządów prawa w stosunkach między krajami regionu oraz przestrzeganie zasad Karty Narodów Zjednoczonych;
- przyspieszenie wzrostu gospodarczego, postępu społecznego i rozwoju kulturalnego w regionie poprzez wspólne wysiłki w duchu równości;
- udzielać sobie wzajemnej pomocy w formie zaplecza szkoleniowego i badawczego w sferze edukacyjnej, zawodowej, technicznej i administracyjnej;
- promowanie aktywnej współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania w dziedzinach gospodarczych, administracyjnych, technicznych, społecznych, kulturalnych oraz naukowych;
- promowanie efektywnej współpracy w celu zachęcenia do dalszego wzrostu w przemyśle, rolnictwie i handlu. Obejmuje to poprawę infrastruktury transportowej i komunikacyjnej oraz prowadzenie badań dotyczących międzynarodowego handlu towarami, których nadrzędnym celem jest podniesienie poziomu życia w krajach członkowskich ASEAN;

¹² Jakarta, Association of Southeast Asian Nations (2007), ASEAN Charter, art.2

¹³ Jakarta, Association of Southeast Asian Nations (2007), ASEAN Charter, art. 2.2

- utrzymywanie ścisłej współpracy z organizacjami międzynarodowymi i regionalnymi o podobnych celach oraz badać wszystkie możliwości jeszcze bliższej współpracy między sobą.
- promowanie studiów na terenie Azji Południowo-Wschodniej;¹⁴

Podstawowe zasady działalności ASEAN:

- „Państwa członkowskie ASEAN przyjęły podstawowe zasady, zawarte w Traktacie o przyjaźni i współpracy w Azji Południowo-Wschodniej (TAC) z 1976 r.:
- Wzajemny szacunek do niepodległości, suwerenności, równości, integralności terytorialnej i tożsamości narodowej wszystkich narodów;
- Prawo każdego państwa do prowadzenia swojej narodowej egzystencji wolnej od zewnętrznej ingerencji, działalności wywrotowej lub przymusu;
- Nieingerencja w sprawy wewnętrzne innych;
- Rozstrzyganie sporów i konfliktów w sposób pokojowy;
- Rezygnacja z użycia siły;
- Efektywna współpraca .”¹⁵

4. Szczyt ASEAN

Szczyt ASEAN jest najwyższym organem decyzyjnym, w skład którego wchodzi szefowie państw lub rządów państw członkowskich. Zgodnie ze zwyczajową praktyką spotkania na szczycie ASEAN odbywają się dwa razy w roku w terminie określonym przez przewodniczącego szczytu ASEAN. Pierwszy Szczyt ASEAN odbył się na Bali w Indonezji w dniach 23-24 lutego 1976 r.

Szczyt ASEAN może być również zwoływany w razie potrzeby w formie posiedzeń specjalnych lub doradczych w miejscach uzgodnionych przez wszystkich sygnatariuszy. Jeden z takich szczytów odbył się w kwietniu 2020 r. w związku z pandemią.¹⁶

Art. 7 Karty ASEAN określa kompetencję i rolę Szczytu:

¹⁴ Bangkok, Association of Southeast Asian Nations (1967), The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration), s.2-4.

¹⁵ Denpasar, Association of Southeast Asian Nations (1976), Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, art.2.

¹⁶ Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Summit, <https://asean.org/about-us/asean-summit/>. Dostęp: 01.01.2022 r.

Szczyt jest najwyższym organem politycznym organizacji, który zapewnia określenie politycznych reguł i podejmowanie decyzji w kluczowych kwestiach dotyczących realizacji celów ASEAN, ważnych spraw będących przedmiotem zainteresowania państw członkowskich. Dodatkowo, do obowiązków organu wchodzi także poinstruowanie właściwych ministrów w każdej z zainteresowanych rad, aby odbywały ad hoc spotkania międzyresortowe i zajmowały się ważnymi kwestiami dotyczącymi ASEAN, które dotyczą wszystkich rad wspólnotowych. Regulamin takich posiedzeń przyjmuje Rada Koordynacyjna ASEAN;

Ponadto, najwyższy organ polityczny zajmuje się rozwiązywaniem sytuacji kryzysowych mających wpływ na ASEAN oraz podejmowaniem niezbędnych działań, zezwala na utworzenie i rozwiązanie sektorowych organów ministerialnych i innych instytucji organizacji, a także mianuje Sekretarza Generalnego ASEAN w randze ministra.¹⁷

Rada Koordynacyjna ASEAN (ACC) jest organem odpowiedzialnym za przygotowanie szczytu ASEAN. Rada koordynuje również realizację porozumień i decyzji, które zapadły podczas Szczytu ASEAN oraz pełni inne funkcje, jakie może przydzielić Szczyt ASEAN.

Zgodnie z zapisami Karty ASEAN kwestie, które mogą być omawiane przez Radę Koordynacyjną obejmują także kluczowe wyniki ASEAN w danym roku przewodnictwa oraz wszelkie inne pojawiające się kwestie, które są priorytetowe dla ASEAN.

Do kluczowych organów ASEAN podlegających Radzie Koordynującej zaliczamy następujące:

- Wspólne Spotkanie Konsultacyjne (JCM);
- Komitet Stałych Przedstawicieli przy ASEAN (CPR);
- Komitet Koordynacyjny ds. Łączności ASEAN (ACCC);
- Grupa ds. Inicjatywy na rzecz Integracji ASEAN (IAI);
- Grupa Robocza Rady Koordynacyjnej ASEAN ds. Nadzwyczajnych Problemów Zdrowia Publicznego (ACCWG-PHE).
- Grupa Robocza Rady Koordynacyjnej ASEAN (ACCWG) ds. Wniosku Timoru Wschodniego o członkostwo w ASEAN;¹⁸

¹⁷ Jakarta, Association of Southeast Asian Nations (2007), ASEAN Charter, art.7

¹⁸ Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Coordinating Council, <https://asean.org/about-us/asean-coordinating-council/>. Dostęp: 29.05.2022 r.

5. Sekretariat ASEAN

Sekretariat ASEAN został utworzony w lutym 1976 r. przez ministrów spraw zagranicznych ASEAN, siedziba znajduje się w stolicy Indonezji Dżakarcie. Podstawową funkcją Sekretariatu ASEAN jest zapewnienie większej efektywności w zakresie koordynacji działalności organów ASEAN oraz skuteczniejszej realizacji projektów. Misją Sekretariatu ASEAN jest ułatwianie i koordynowanie współpracy interesariuszy ASEAN w realizacji celów i zasad organizacji odzwierciedlonych w Karcie ASEAN.¹⁹

Karta ASEAN przewiduje powołanie Komitetu Stałych Przedstawicieli przy ASEAN (CPR), do którego wchodzi Stali Przedstawiciele Państw Członkowskich ASEAN w randze ambasadorów z siedzibą w Dżakarcie. Przewodnictwo w Komitecie jest zgodne z coroczną rotacją Przewodnictwa w ASEAN. Do podstawowych zadań CPR należy:

- koordynowanie kwestii między filarowych;
- wzmocnienie relacji z partnerami zewnętrznymi ASEAN;
- koordynowanie, a także wsparcie merytoryczne i administracyjne Sekretariatu ASEAN.²⁰

6. Działalność ASEAN na arenie międzynarodowej

Zgodnie z art. 43 Karty ASEAN, ACTC – czyli Komitety w Państwach Trzecich i Organizacjach Międzynarodowych są tworzone w celu promowania interesów i tożsamości ASEAN w odpowiednich krajach przyjmujących lub organizacjach międzynarodowych. Obecnie można naliczyć około 55 Komitetów ASEAN na całym świecie.²¹

Do tej pory ASEAN nawiązał współpracę z ONZ oraz jego wyspecjalizowanymi agencjami, a także innymi instytucjami międzynarodowymi:

- Organizacja Narodów Zjednoczonych (UNO)
- Sojusz Pacyfiku (PA)
- Rada Współpracy Państw Zatoki Perskiej (RWPZ)
- Organizacja Współpracy Gospodarczej (ECO)
- Wspólny Rynek Południowy (MERCOSUR)

¹⁹ Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Secretariat, <https://asean.org/what-we-do#asean-secretariat>. Dostęp: 01.06.2022 r.

²⁰ Jakarta, Association of Southeast Asian Nations (2007), ASEAN Charter, art.12

²¹ Jakarta, ASEAN (2007), ASEAN Charter, art.43.

- Wspólnota Państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów (CELAC)
- Szanghajska Organizacja Współpracy (SCO)
- Południowoazjatyckie Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej (SAARC)

Partnerstwa te pozytywnie przyczyniły się do wysiłków ASEAN na rzecz budowania wspólnoty oraz utrzymania pokoju, stabilności i dobrobytu w regionie.²²

7. Relacje między państwami ASEAN a Chinami

Region Azji Południowo-Wschodniej jest obecnie pierwszym co do wielkości partnerem handlowym Chin, gdzie handel dwustronny w 2021 r. wynosił 482,3 mld dolarów, a z 1996 r. Chiny zostały pełnoprawnym partnerem organizacji.²³

Z kolei spór terytorialny na Morzu Południowochińskim stał się wyzwaniem nie tylko dla jedności organizacji, lecz także dla stosunków z Chinami. ASEAN dyskutowało nad przygotowaniem kodeksu postępowania regulującego spory na Morzu Południowochińskim, który ma zostać podpisany z Chinami, ale Pekin jest niechętny podpisaniu umowy wielostronnej.²⁴

Jeżeli chodzi o sposoby załatwiania sporów to w stosunkach międzynarodowych pojawiło się pojęcie tzw. „drogi ASEAN („ASEAN way”)” – czyli podejścia do rozwiązywania problemów szanujące normy kulturowe Azji Południowo-Wschodniej. Decydenci stale wykorzystują kompromis, konsensus i konsultacje w nieformalnym procesie podejmowania decyzji, przede wszystkim priorytetowo traktuje się sposób oparty na konsensusie, bezkonfliktowym rozwiązywaniu problemów, a także nieingerencji. Cicha dyplomacja pozwala przywódcom ASEAN na komunikowanie się bez przedstawiania dyskusji opinii publicznej. Jednak krytycy argumentowali, że takie podejście można zastosować tylko do krajów azjatyckich, w szczególności do określonych norm kulturowych i zrozumienia, ze względu na różnice w sposobie myślenia i poziomie napięcia.²⁵

8. Państwa ASEAN a Afryka

²² Association of Southeast Asian Nations, International/Regional Organization, <https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/outward-looking-community/external-relations/international-regional-organisation/>. Dostęp: 28.05.2022

²³ Paweł Paszak, „Relacje Chiny-ASEAN w dobie pandemii”, Warsaw Institute, <https://warsawinstitute.org/pl/relacje-chiny-asean-w-dobie-pandemii/>. Dostęp: 01.06.2022 r.

²⁴ Phar Kim Beng, “ASEAN Is Failing On The South China Sea Issue”, The Diplomat, <https://thediplomat.com/2020/10/asean-is-failing-on-the-south-china-sea-issue/>. Dostęp: 01.06.2022 r.

²⁵ Gillian Goh, Stanford Journal of East Asian Affairs Greater East Asia, The ‘ASEAN Way’ Non-Intervention and ASEAN, s.113-115.

Współpraca pomiędzy ASEAN a Afryką może przynieść wiele korzyści dla obu stron niemal we wszystkich obszarach. Warto wyróżnić trzy kraje członkowskie, które najbardziej się przyczyniły do rozwoju współpracy oraz są obecnie największymi inwestorami w Afryce po Chinach. Do ich grona zaliczamy Malesję, Singapur oraz Tajlandię. Ponadto, w środowisku akademii często są prowadzone dyskusje w jaki sposób powinny się rozwijać kraje afrykańskie w celu przyspieszenia wzrostu gospodarczego oraz polepszenia poziomu życia miejscowej ludności. Przykład integracji oraz historia sukcesu państw Azji Południowo-Wschodniej może posłużyć benchmarkiem dla Afryki. Kontynent afrykański stoi również przed wieloma wyzwaniami w obszarach takich jak infrastruktura, urbanistyka, produkcja, cyfryzacja i finanse, jednak wyzwania można zamienić w szansę. Historycznie rządy azjatyckie zawsze wyrażały duże zainteresowanie wkładem do kontynentu poprzez inwestycje finansowe i partnerstwa strategiczne.

Maleszja, która ma długie związki z krajami afrykańskimi, została wezwana do skupienia się na Afryce w celu zwiększenia powiązań handlowych, inwestycyjnych, turystycznych i edukacyjnych, ponieważ drugi co do wielkości kontynent świata oferuje wiele możliwości i ogromny potencjał w zakresie poszukiwania zasobów naturalnych dla obopólnych korzyści. Chociaż znaczna część malezyjskich inwestycji pozostaje napędzana branżą energetyczną, zakres inwestycji malezyjskich poszerzył się z plantacji ropy naftowej, gazu i palm olejowych na branże takie jak telekomunikacja, bankowość i finanse, infrastruktura i rozwój nieruchomości, produkcja etc.²⁶

Malezyjski gigant naftowy Petronas aktywnie prowadzi działalność upstream, jak i downstream w Egipcie²⁷, a w 2008 roku Maleszja przejęła dystrybucję ropy naftowej w Zimbabwie od Royal Dutch Shell. Co ciekawe, Shell sprzedał swoje udziały Engen - największej południowoafrykańskiej firmie zajmującej się rafinacją ropy naftowej, z kolei Petronas posiada 80% udziałów w tej spółce. Wiodący międzynarodowy konglomerat Maleszji, Sime Darby, ma rafinerie w Afryce Południowej, a także posiada 220 000 hektarów ziemi pod rozwój plantacji oleju palmowego i kauczuku, nabytej w ramach 63-letniej umowy koncesyjnej podpisanej z rządem Liberii w 2009 roku.²⁸

²⁶ Malaysian Investment Development Authority, High time for Malaysia to invest, increase trade ties with Africa – Ambassador, <https://www.mida.gov.my/mida-news/high-time-for-malaysia-to-invest-increase-trade-ties-with-africa-ambassador/>. Dostęp: 29.05.2022 r.

²⁷ ASIAN FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN AFRICA INVESTMENT IN AFRICA 2005, United Nations Development Programme, s.34.

²⁸ Tianyi Wang, Andy Lim, “Malaysia: Asia’s Top Investor in Africa”, Center for Strategic and International Studies, <http://www.cogitasia.com/malaysia-asias-top-investor-in->

Forma takiej współpracy też będzie korzystna dla malezyjskich inwestorów dzięki benefitom dostępnym w ramach Afrykańskiej Kontynentalnej Strefy Wolnego Handlu (AfCFTA) – jednej z największych stref wolnego handlu na świecie (biorąc pod uwagę liczbę uczestniczących krajów) - łączna populacja w postaci 1,3 miliarda, gdzie PKB wynosi 3,4 biliona USD.²⁹

Kolejnym państwem członkowskim prowadzącym aktywną działalność inwestycyjną jest Singapur. Warto zaznaczyć, że handel między Singapurem a Afryką stale rośnie, a Singapur jest jednym z 10 największych inwestorów w Afryce. Dodatkowo, ponad 100 singapurskich spółek działają obecnie w 50 krajach afrykańskich przeważnie w sektorze naftowym, konsumenckim, cyfrowym, agrobiznesu i handlu.³⁰

Stosunki bilateralne pomiędzy Singapurem a krajami Afryki przez lata bardzo intensywnie się rozwijały. Jako największy inwestor ASEAN na kontynencie, bezpośrednie inwestycje Singapuru w krajach afrykańskich wyniosły 19 mld. dolarów na koniec 2017 roku.

Współpraca taka stanie się ogromną szansą na rozwój dla krajów afrykańskich w celu realizacji potencjału ekonomiczno-demograficznego. Silna infrastruktura Singapuru w połączeniu z korzystnymi przepisami regulacyjnymi i prawnymi sprawia, że jest to również ogromna szansa dla firm afrykańskich w celu uzyskania dostępu do rynków azjatyckich.

Zostały zidentyfikowane obszary, gdzie azjatycki tygrys może wnieść swój wkład, a mianowicie e-commerce i fintech. W zeszłym roku ESG, rada statutowa przy Ministerstwie Handlu i Przemysłu Singapuru, otworzyła nowe centrum w Nairobi w Kenii, swoje trzecie zagraniczne centrum w Afryce, aby ułatwić handel i inwestycje między Singapurem a Afryką Wschodnią. Ponadto Singapur zajmuje drugie miejsce na świecie pod względem swojej konkurencyjności cyfrowej i ma jedną z najbardziej dojrzałych infrastruktur handlu elektronicznego w Azji Południowo-Wschodniej.

Firmy singapurskie mogą zaoferować wypróbowane i przetestowane rozwiązania wspierające afrykański przemysł fintech. W ubiegłym roku wspierana przez ESG firma Red Dot Payments

[africa/#:~:text=Much%20like%20Chinese%20investment%20in%20Africa%2C%20Malaysian%20investment,initially%20trumpeted%20with%20greetings%20of%20a%20%20E2%80%9CNew%20Liberia.%E2%80%9D.](#)

Dostęp: 02.06.2022 r.

²⁹ THE AFRICAN CONTINENTAL FREE TRADE AREA Economic and Distributional Effects 2020, World Bank Group, s.1

³⁰ African Development Bank Group, 2021 Singapore Africa Business Forum: In Africa, challenges are the opportunities despite Covid-19, <https://www.afdb.org/en/news-and-events/press-releases/2021-singapore-africa-business-forum-africa-challenges-are-opportunities-despite-covid-19-45257>. Dostęp: 02.06.2022 r.

podpisała Memorandum of Understanding z Finserve Africa Limited (kenijskim operatorem wirtualnej sieci komórkowej i podmiotem zależnym Equity Bank) w celu ułatwienia międzynarodowych płatności elektronicznych dla usługobiorców z Afryki Wschodniej. Ponadto MAS rozpoczął współpracę z Bankiem Centralnym Kenii, a już w lipcu została podpisana umowa o współpracy FinTech. Takie partnerstwa mogą przyspieszyć rozwój gospodarczy i społeczny oraz sprawić, że usługi finansowe staną się bardziej dostępne i przystępne cenowo dla obu regionów.³¹

Jeżeli chodzi o Tajlandię, to zaczynając od roku 2010 to państwo azjatyckie otworzyło mowy oddział dyplomatyczny skupiający się na Afryce, a w ramach „Look West Policy” w 2013 roku uruchomiono Inicjatywę Tajsko-Afrykańską, której celem było zwiększenie zaangażowania poza bezpośrednim sąsiedztwem kraju w regionie azjatyckim. Do 2017 r. inicjatywa ta została przedefiniowana i oznaczała „priorytetowe traktowanie współpracy rozwojowej opartej na zaufaniu, równości i wzajemnych interesach z krajami afrykańskimi”, powiedział Krekpan Roekchamng, dyrektor generalny departamentu spraw Azji Południowej, Bliskiego Wschodu i Afryki Ministerstwa Spraw Zagranicznych Tajlandii. wywiad z Bangkok Post. Dodał, że Tajsko-Afrykańska Inicjatywa została „podniesiona ... do nowej polityki Tajsko-Afrykańskiego Partnerstwa na rzecz Zrównoważonego Rozwoju” z Tajlandzką Agencją Współpracy Międzynarodowej działającą jako kluczowa organizacja w imieniu rządu.³²

Z względu na szybki rozwój gospodarek na kontynencie afrykańskim, rynek ten stał się atrakcyjny dla tajskich inwestorów: „Obecnie Tajlandia jest największym handlowcem ASEAN z Afryką i największym dostawcą ryżu na kontynent... Pod względem inwestycji jest trzecim największym investorem ASEAN w Afryce”, podkreślił Don Pramudwinai, minister spraw zagranicznych Tajlandii, podczas przyjęcia Dnia Afryki 2017. Oprócz torowania drogi licznym tajskim firmom – w tym PTT Exploration and Production w sektorze energetycznym,

³¹ Bola Adesola, “Africa-Singapore cooperation: a win-win for businesses, people”, The Business Times, <https://www.businesstimes.com.sg/opinion/africa-singapore-cooperation-a-win-win-for-businesses-people>. Dostęp 02.02.2022 r.

³² Istvan Tarrosy, “**Thailand’s Engagement With Africa:** Yet another “unusual suspect” is intensifying relations with African countries. How far can it go?”, The Diplomat, <https://thediplomat.com/2018/03/thailands-engagement-with-africa/#:~:text=In%20the%20first%20years%20of%20the%20second%20decade,the%20country%E2%80%99s%20immediate%20neighborhood%20in%20the%20Asian%20region>. Dostęp: 01.06.2022 r.

Dusit Group oraz inne spółki z branży hotelarskiej do prowadzenia działalności w krajach afrykańskich wspieranej przez tajski rząd.³³

Ponadto, rząd zwiększa swoją obecność w formie ambasad i konsulatów honorowych. Obecnie Tajlandia posiada ambasady w Maroku, Egipcie, Senegal, Nigerii, Kenii, RPA i Mozambiku, wraz z konsulem na Madagaskarze oraz kilkanaście konsulatów honorowych w różnych zakątkach kontynentu. Planowane są dwie kolejne ambasady w Angoli i Etiopii. W osobistym wywiadzie z ambasadorem Charivatem Santaputrą w Bangkoku w listopadzie 2016 r. wspomniano o znaczeniu tzw. „inkluzywnej dyplomacji”. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Tajlandii wypracowuje kontekst regularnych spotkań z dyplomatami afrykańskimi i sposób wykorzystania ich sugestii w rozwoju współpracy dwustronnej.

Jednym z obszarów zainteresowania Tajlandii jest rozwój zasobów ludzkich i zdolności, zwłaszcza w sektorze rolnym co ma na celu zwiększenie produktywności, a transfer know-how i technologii jest wspierany stypendiami dla studentów szkół wyższych z Afryki oraz stypendiami szkoleniowymi w kluczowych obszarach, w tym bezpieczeństwa żywnościowego i zdrowia publicznego.³⁴

9. Podsumowanie

Podsumowując, na podstawie przeprowadzonej analizy można wywnioskować, iż ASEAN obecnie ma ogromny potencjał niemal we wszystkich obszarach działalności, świadczą na przykład o tym dane demograficzne (łączna populacja ponad 661 mln.) oraz gospodarcze (PKB w wysokości 3 bilionów dolarów). Pomimo też niektórych „ale”, obiecującym jest przystąpienie państw członkowskich ASEAN do de facto największej strefy wolnego handlu na świecie RCEP (Regionalne Wszechstronne Partnerstwo Ekonomiczne) - są kraje o łącznej liczbie 2,2 mld ludności, 30% światowego PKB i 29% globalnego handlu. W stosunkach z Chinami nadal problematyczną kwestią pozostaje spór na Morzu Południowo-Wschodnim. Analizując relacje między ASEAN a krajami Afryki na przykładzie Malezji, Tajlandii oraz Singapuru można niewątpliwie powiedzieć, że polityka tych państw wobec kontynentu skupia

³³ Ministry of Foreign Affairs Kingdom of Thailand, Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand attended Africa Day 2017 Reception, <https://mfa.go.th/en/content/5d5bd0c515e39c30600212ee?cate=5d5bcb4e15e39c306000683e>. Dostęp: 01.06.2022 r.

³⁴ Istvan Tarrosy, “Thailand’s Engagement With Africa: Yet another “unusual suspect” is intensifying relations with African countries. How far can it go?”, The Diplomat, <https://thediplomat.com/2018/03/thailands-engagement-with-africa/#:~:text=In%20the%20first%20years%20of%20the%20second%20decade,the%20country%E2%80%99s%20immediate%20neighborhood%20in%20the%20Asian%20region>. Dostęp: 01.06.2022 r.

się nie tylko na branży energetycznej, lecz także lokowane są duże inwestycje w rozwój rolnictwa, produkcji, nieruchomości, turystyki, finansów, a także nowych technologii, zwłaszcza branży Fin-Tech oraz e-commerce. Duży nacisk jest także kładziony na rozwój edukacyjny wśród lokalnej populacji oraz B+R.

Bibliografia:

1. Johnny Wood, "What is ASEAN", World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2017/05/what-is-asean-explainer/>, dostęp: 01.06.2022.
2. Tarling, N. ed., 1992. The Cambridge history of Southeast Asia: from early times to c. 1800 (Vol. 1). Cambridge University Press, s.287.
3. ASEAN, "The ASEAN Journey", <https://asean.org/about-us>, dostęp: 31.05.2022.
4. The ASEAN Secretariat, ASEAN Key Figures 2021, s. 3-40.
5. ASEAN, ASEAN Emblem, <https://asean.org/about-asean/asean-emblem/>. Dostęp: 28.05.2022 r.
6. Ministry of Foreign Affairs, Kingdom of Cambodia, "ASEAN Charter", <https://www.mfaic.gov.kh/Page/2021-04-01-ASEAN-Charter>. Dostęp: 01.03.2022 r.
7. Ewa Cieślak, Obserwator Finansowy, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/chiny-korzystaja-na-rcep/>. Dostęp: 02.06.2022 r.
8. Ministry of Trade and Industry of Singapore, Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) Agreement, <https://www.mti.gov.sg/Improving-Trade/Free-Trade-Agreements/RCEP>. Dostęp: 29.05.2022r.
9. Wolfgang Lehmacher, "The ASEAN Economic Community: what you need to know", World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2016/05/asean-economic-community-what-you-need-to-know/>. Dostęp: 29.05.2022 r.
10. Jakarta, ASEAN (2007), ASEAN Charter, art.1.13., art.2-5.2, art.7, art. 43.
11. Bangkok, ASEAN (1967), The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration), s.2-4.
12. Denpasar, ASEAN (1976), Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, art.2.
13. Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Summit, <https://asean.org/about-us/asean-summit/>. Dostęp: 01.01.2022 r.
14. Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Coordinating Council, <https://asean.org/about-us/asean-coordinating-council/>. Dostęp: 29.05.2022 r.
15. Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Secretariat, <https://asean.org/what-we-do#asean-secretariat>. Dostęp: 01.06.2022 r.
16. Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Summit, <https://asean.org/about-us/asean-summit/>. Dostęp: 01.01.2022 r.

17. Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Coordinating Council, <https://asean.org/about-us/asean-coordinating-council/>. Dostęp: 29.05.2022 r.
18. Association of Southeast Asian Nations, ASEAN Secretariat, <https://asean.org/what-we-do#asean-secretariat>. Dostęp: 01.06.2022 r.
19. Association of Southeast Asian Nations, Committee of Permanent Representatives, <https://asean.org/what-we-do/committee-of-permanent-representatives/>. Dostęp: 01.06.2022 r.
20. Association of Southeast Asian Nations, International/Regional Organization, <https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/outward-looking-community/external-relations/international-regional-organisation/>. Dostęp: 28.05.2022
21. Paweł Paszak, „Relacje Chiny-ASEAN w dobie pandemii”, Warsaw Institute, <https://warsawinstitute.org/pl/relacje-chiny-asean-w-dobie-pandemii/>. Dostęp: 01.06.2022 r.
22. Phar Kim Beng, “ASEAN Is Failing On The South China Sea Issue”, The Diplomat, <https://thediplomat.com/2020/10/asean-is-failing-on-the-south-china-sea-issue/>. Dostęp: 01.06.2022 r.
23. Gillian Goh, Stanford Journal of East Asian Affairs Greater East Asia, The ‘ASEAN Way’ Non-Intervention and ASEAN, s.113-115.
24. Tianyi Wang , Andy Lim, “Malaysia: Asia’s Top Investor in Africa”, Center for Strategic and International Studies, <http://www.cogitasia.com/malaysia-asias-top-investor-in-africa/#:~:text=Much%20like%20Chinese%20investment%20in%20Africa%2C%20Malaysian%20investment,initially%20trumpeted%20with%20greetings%20of%20a%20%E2%80%9CNew%20Liberia.%E2%80%9D>. Dostęp: 02.06.2022 r.
25. Malaysian Investment Development Authority, High time for Malaysia to invest, increase trade ties with Africa – Ambassador, <https://www.mida.gov.my/mida-news/high-time-for-malaysia-to-invest-increase-trade-ties-with-africa-ambassador/>. Dostęp: 29.05.2022 r.
26. ASIAN FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN AFRICA INVESTMENT IN AFRICA 2005, United Nations Development Programme, s.34.
27. THE AFRICAN CONTINENTAL FREE TRADE AREA Economic and Distributional Effects 2020, World Bank Group, s.1
28. African Development Bank Group, 2021 Singapore Africa Business Forum: In Africa, challenges are the opportunities despite Covid-19, <https://www.afdb.org/en/news-and-events/press-releases/2021-singapore-africa-business-forum-africa-challenges-are-opportunities-despite-covid-19-45257>. Dostęp: 02.06.2022 r.
29. Bola Adesola, “Africa-Singapore cooperation: a win-win for businesses, people”, The Business Times, <https://www.businesstimes.com.sg/opinion/africa-singapore-cooperation-a-win-win-for-businesses-people>. Dostęp 02.02.2022 r.
30. Istvan Tarrosy, “Thailand’s Engagement With Africa: Yet another “unusual suspect” is intensifying relations with African countries. How far can it go?”, The Diplomat, <https://thediplomat.com/2018/03/thailands-engagement-with-africa/#:~:text=In%20the%20first%20years%20of%20the%20second%20decade,the%20country%E2%80%99s%20immediate%20neighborhood%20in%20the%20Asian%20region>. Dostęp: 01.06.2022 r.

31. Ministry of Foreign Affairs Kingdom of Thailand, Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand attended Africa Day 2017 Reception, <https://mfa.go.th/en/content/5d5bd0c515e39c30600212ee?cate=5d5bcb4e15e39c306000683e>. Dostęp: 01.06.2022 r.

Wykresy:

Rysunek 1. Emblemat ASEAN, źródło: Association of Southeast Asian Nations